

Anmeldelser

The Sparrowhawk

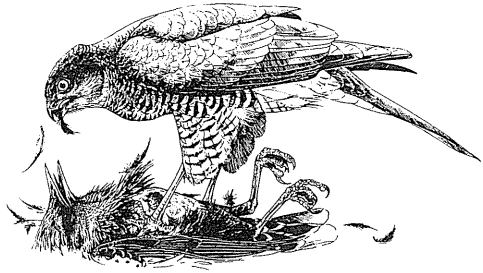
Ian Newton. 396 sider, 50 fotografier, 63 tabeller, 90 diagrammer og kort, indb. T. & A. D. Poyser, Calton, 1986. Pris £ 16,00.

Newton har i fjorten år (1971-84) fulgt Spurvehøgene i to områder i Skotland. Han har løbende publiceret nogle af undersøgelsesresultaterne i form af mere end 25 artikler i forskellige videnskabelige tidsskrifter. Bogen kan betragtes som det samlede resultat af den store undersøgelse.

Bogen er opdelt i 25 kapitler, hvoraf de fjorten omhandler forhold i yngletiden. Herudover er der bl.a. kapitler om jagtmetoder, føde, fældning, ungespredning og dødelighed, samt – ikke mindst – pesticidernes effekt på spurvehøbestandene. Det gennemgående tema er udredningen af, hvad det er for faktorer, der regulerer populationen. Trækforhold er behandlet ret overfladisk, da de britiske Spurvehøge er standfugle.

Både teksten og de mange diagrammer og tabeller giver et væld af præcise informationer. Af mange interessante detaljer, er det kun muligt at referere nogle få her.

Det beregnes, at der i Storbritannien (excl. Irland) er ynglemuligheder for maksimalt 32.000 par, men da bestandene i de østlige dele af landet endnu ikke er fuldt genetablerede (efter de forsvandt i 1960erne som følge af pesticid anvendelse) vurderes den nuværende ynglebestand til ca 25.000 par. I de områder, hvor der har været en moderat pesticid anvendelse, er bestandene næsten fuldt genetablerede. Som eksempel nævnes fra en prøveflade i NV England, at 77-86% af de undersøgte territorier var besat 1941-55, kun 22% 1961-65, men 69-75% i 1971-78. I de bedste landskaber (rigelige føde- og redemuligheder) finder Newton, at den normale afstand mellem parrene er ½ km; væsentlig større tætheder kan dog forekomme. Bestanden er ret stabile. I det ene skotske undersøgelsesområde lå bestanden 1972-84 i intervallet 29-39 par (i Danmark er fluktuationerne større). I det andet skotske område var der konstant tilbagegang p.g.a. landskabsændringer. Spurvehøgen er i de senere år indvandret som ynglefugl i de britiske storbyer, og på fem år er bestanden i f.eks. Edinburgh vokset til mere end 20 par. Det gennemsnitlige antal unger pr kuld ligger nogenlunde stabilt, men andelen af succesfulde yngleforsøg varierer noget fra år til år (begge forhold som i Danmark). I gennemsnit mislykkes 44% af yngleforsøgene (som i Danmark), i de fleste tilfælde fordi reden forlades inden æglægningen påbegyndes. Den naturlige prædation er ringe og primært forårsaget af Natugle (Duehøg og mår manglede i områderne). Kun 18% af hunnerne yngede som 1-årige og ca halvdelen som 2-årige.

Som et lille minus ved bogen skal noteres, at livet udenfor ynglesæsonen kun er behandlet sporadisk.

Bogen er en suveræn og interessant rovfuglemonografi, især takket være Newtons store økologiske overblik. Selv for den, der ikke er specielt rovfugleinteresseret, kan der hentes megen inspiration i bogen, der er en demonstration af, hvordan en artsundersøgelse bør udføres. Jeg kan derfor varmt anbefale bogen til enhver, der er seriøst interesseret i en enkelt art eller artsgruppe.

Hans Erik Jørgensen

Life in High Latitudes

S.M. Uspenskii. A Study of Bird Life. 401 sider, mange tabeller, diagrammer og s/h fotos, indb. A. A. Balkema, Russian translation series no. 18, Rotterdam, 1986. Pris £ 23.

Ruslands »grand old man« i arktisk ornitologi, S. M. Uspenskii, udsendte i 1969 dette oversigtsværk om fuglenes økologi i den sovjetiske del af arktis. Bogen foreligger nu oversat til engelsk. De mere end 15 år, der er gået siden originalen udkom, betyder selvfølgelig, at den ikke er »up to date«. Bogen giver først og fremmest en enorm mængde oplysninger om forholdene i en del af verden, som ellers er svært tilgængelig både fysisk og litterært. Bogen er opdelt i en principiel del, hvor fuglenes forhold til og afhængighed af alt fra temperaturforholdene til fødemængderne behandles, og en speciel del, hvor fuglefaunaen i en række delområder af sovjetisk arktis beskrives med angivelser af ankomstdatoer, bestandstætheder og meget andet. Blandt de mere interessante oplysninger er, at store mængder alkefugle overvintrer i åbentvandsområder, såkaldte polynyer, i polarisen nord for Novaya Zemlya og Severnaya Zemlya, d.v.s. på højde med Nordgrønland. Bogen skæmmes af en del ret katastrofale oversætterfejl. Således er Snegás blevet til Dværggás og Snetrane til Stork! Den kommunistiske tradition tro slutter bogen med et mere end 20 sider langt afsnit om »Økonomisk værdi og metoder til udnyttelse af fuglene i de sovjetiske dele af arktis og subarktis«.

Hans Meltofte

The Atlantic Alcidae

D. N. Nettleship & T. R. Birkhead (red.). 574 sider, adskillige figurer og tabeller. Academic Press, London, 1985. Pris £ 34,- indb., £ 16,50 hft.

Denne bog om Nordatlantens syv alkefugle-arter (Gejrfuglen indbefattet) er dediceret til Finn Salomonsen, der i 1944 udgav en bog med samme titel. Mens Salomonsen koncentrerede sig om geografisk variation og fældning, dækker denne udgivelse de fleste sider af alkefuglens biologi, med hovedvægt på deres rolle i Nordatlantens marine økosystemer og på bestandsudviklingen før og nu, herunder aktuelle trusler mod de forskellige bestande.

Bogen er skrevet af 9 britiske og canadiske forfattere, der hver på deres felt er aktive og produktive forskere. J. Bédard indleder med familiens evolution og systematik (kap. 1). D. N. Nettleship og P. G. H. Evans tager sig af udbredelse og bestandenes størrelse og udvikling (kap. 2), og af truslerne mod og beskyttelsen af alkefuglene (kap. 10). Ynglebiologien behandles af M. P. Harris og T. R. Birkhead (data i kap. 3, fortolkning heraf i kap. 4). Birkhead har også skrevet kap. 8 om kolonialitet og adfærd. Kap. 5 (P. J. Hudson) omhandler populationsparametre. Fødebologien behandles af M. S. W. Bradstreet og R. G. B. Brown (kap. 6), og sidstnævnte er eneforfatter af kap. 9 om alkefuglene til havs. Kap. 7 (ungeudvikling) er skrevet af A. J. Gaston. – Kendskabet til alkefuglene er øget kolossalt gennem de sidste tiår, og et blik på referencelistens over 1000 titler viser klart, at bogens forfattere har deres store del af æren herfor.

Dispositionen kunne give anledning til problemer, hvis man specielt søger oplysninger om en bestemt art, eller hvis man f.eks. ønsker et integreret billede af ynglestrategierne, der jo også indbefatter aspekter som udbredelse, populationsdynamik, føde og trækforhold. Men i praksis forekommer sådanne problemer små, og heller ikke de forskellige forfatters skiftende stil gør kapitlerne uensartede i generende grad. Redaktørerne har formået at samordne bidragene til en harmonisk helhed.

I tidens ånd søges de kendte data overalt tolket i økologisk lys: hvordan bestemmer samspillet mellem omverdensfaktorer og arternes biologi deres udbredelse og bestande, og hvilke tilpasningsværdier knytter sig til de konstaterede forhold og egenskaber hos fuglene. Sådanne tolkninger er altid problematiske: det er let nok at foreslå svar på de fleste spørgsmål, men skal det ikke svæve frit i luften, må der være lidt metode i det hele. En frugtbar vej er sammenlignende studier af forskellige arter, som har været populært siden D. Lacks pionerindsats på dette felt; og – noget forsomt hidtil – detaljestudier af forskellige bestande af samme art, der ofte afslører en betydelig variation. Sådanne komparative studier leverer rådata til opstilling og afprøvning af hypoteser. – I den sammenhæng inddrages Stillehavets alkefugle i diskussionen flere steder; men en samlet up-to-date behandling af alle familiens 23 arter har vi stadig til gode.

Som for havfugle generelt kender vi meget mere til alkefuglens liv i yngletiden end under resten af året. Under ynglebiologi og beslægtede emner behandles selvfølgelig de store linier, heriblandt naturligvis den spændende diversitet i familien, hvor der forekommer både redefaste og redeflyvende unger samt de intermedieære (lomvierne og Alken), hvor ungerne stikker til søs efter at have fået fjer, men længe inden de er udvoksede og flyvedygtige. Men også mere subtile forhold beskrives indgående. Hvorfor er f.eks. lomvieæg lagt sent på sæsonen mindre end tidligere lagte æg? Selv om det er små forskelle, er de statistisk vel-dokumenterede, og forklaringen er (muligvis) den, at det er vigtigere at lægge tidligt end at lægge et større æg. Begge dele ville øge sandsynligheden for en unge, der overlevede til voksen alder, men tidspunktet er det vigtigste, og det tager lidt længere tid for hunnen at producere et større æg.

Vedrørende forholdene til havs, især uden for yngletiden, er vores viden stærkt begrænset. Det er dog efterhånden klart, at havfuglens pelagiske udbredelse ikke er nær så tilfældig som man umiddelbart kan få indtryk af. Den styres ikke mindst af fødens udbredelse, men i øjeblikket vides ikke meget hverken om føden uden for yngletiden, om fuglens udbredelse eller om (formodede eller konstaterede) byttedyrs udbredelse og levevis gennem året. Trods det sparsomme kendskab giver kap. 9 antydninger af nogle spændende sammenhænge. De europæiske Lomviers temmelig forvirrende spredning og træk søges således tolket i lyset af forskellige fiskearters forekomster, og skønt det givetvis ikke er det sidste ord i sagen, er det en lovende begyndelse. Noget tilsvarende forsøges for andre arter, men her er kendskabet endnu mindre; ikke mindst Lundens vinterudbredelse er noget af et mysterium.

Trods den store mængde information, bogen viderebringer, og dens mange dyder i det hele taget, er der imidlertid også en hel del at kritisere. Det har mange steder knebet at administrere det store og heterogene kildemateriale, og de tilgængelige kilder er ofte brugt meget ukritisk – en omhyggelig vurdering tager tid, og måske er det gået lidt for hurtigt her? Desuden refereres kilderne adskillige gange upræcist eller direkte misvisende, hvilket ikke indgyder tillid til bogen som opslagsværk. Således havde en sikrere hånd været ønskelig vedr. udbredelse og bestandsstørrelser. Mange grønlandske bestandsangivelser er i hvert fald overvurderede; »til gengæld« er Alwin Pedersen gamle – og ganske rimelige – skøn af Østgrønlands Søkongebestand på 5 mill. par reduceret til ½ mill. (og meget mod hans vilje er Hans Meltofte citeret for »massakren«). I kap. 10 er jeg selv citeret for det modsatte af, hvad jeg har skrevet; og i kap. 9 er Den Kortnæbbede Lomvies træk temmelig misvisende beskrevet. I tabellerne 3.2 og 3.7 er der manipuleret med tallene fra de refererede kilder, idet primærdata er søgt rekonstrueret fra de bearbejdede resultater; det er ikke lykkedes uden fejl. Og referatet i tabel 4.5 af Asbirks forsøg med forøgede ungeuld hos Tejsten kan man le eller græde over, alt efter temperament. Sådanne kunne man

blive ved, og selv om det meste er »småting«, er det alligevel irriterende. Det eneste virkelige flop er dog kap. 5, hvor forfatteren afslører ringe forståelse for emnet – værst er afsnittet om ungfugledødeligheden og den tilhørende tabel 5.8, der stort set er rent nonsens (under metoden »band recoveries« gemmer sig f.eks. en helt grotesk beregningsmetode »opfundet« af forfatteren – de refererede kilder leverer blot rådata til denne strip-tease).

Disse indvendinger til trods er det et værdifuldt værk, men det henvender sig mest til specialister – andre vil i hvert fald nok savne forskelligt baggrundstof. Som inspirationkilde, og som vejviser gennem junglen af tidsskriftartikler og rapporter, er bogen uundværlig – men nogen pålidelig håndbog bliver den altså først ved tilføjelsen af et større antal noter i marginen.

Kaj Kampp

Heidelerche und Haubenlerche

Rudolf Pätzold. 183 sider. 107 s/h fotografier og figurer, 18 tabeller, hft. Die Neue Brehm-Bücherei 440, A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt, 1986. Pris M 22,70.

Denne 2. reviderede udgave af Pätzold's bog om Hedelærke og Toplærke indeholder, som de øvrige bind i serien, et væld af oplysninger, som er fordelt på ca 70 sider i A5-størrelse om hver af arterne, 15 sider om lærker generelt, indholdsfortegnelse, stikordsregister og godt 200 litteraturhenvisninger.

Desværre er en stor del af bogen præget af helt ukritisk oprensning af oplysninger, hvorved de gode ting, som f.eks. tabellen over forskelle og ligheder i redeungernes udseende hos forskellige lærkearter eller de velunderbyggede jagttagelser vedr. Toplærkens kuldstørrelse, helt begraves i anekdoter om f.eks. tilbagemelding af tre (3) ringmærkede Hedelærker (beskrevet i detaljer i teksten og tillige indtegnet på et halvside-stort kort).

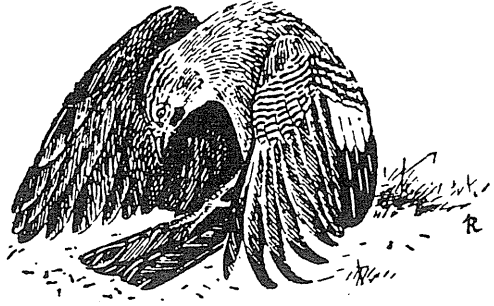
Bogen er imidlertid så billig (godt 100 kr. må den koste i Danmark), at jeg trods alt godt tør anbefale den til lærkeinteresserede, der har den kritiske sans i behold.

Arne Kiis

Der Eichelhäher

András Keve. 119 sider, 50 s/h fotografier, 10 figurer og flere tabeller, hft. Die Neue Brehm-Bücherei 410, A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt, 1985. Pris M 12,00.

Die Neue Brehm-Bücherei fortsætter udgivelsen af monografier over europæiske fugle. Bøgerne er bygget op som en grundig gennemgang af alle aspekter omkring systematik, adfærd, yngleforhold, træk, føde

m.v. hos den enkelte art. Denne gang er turen kommet til Skovskaden.

Skovskadens systematik er tildelt et stort afsnit, bl.a. fordi der er adskillige racer i hele det euroasiatiske udbredelsesområde. Selv indenfor *glandarius*-gruppen i Europa er der store variationer i fjerdragten. De skandinaviske og mellemeuropæiske fugle har dominans af fugle med en grå rygfarve, fugle på de Britiske Øer er overvejende mørk rødbrune, mens man enkelte steder i Sydeuropa har Skovskader, der i grundfarven er lyst grårødlige.

Skovskadens føde er et kontroversielt emne. Arten efterstræbes i store dele af sit udbredelsesområde fordi man mener, at den gør mærkbar skade ved at prædere på andre fugles yngel. Forfatteren viser, at dette ikke holder stik. Adulte fugle tager i sommerperioden hovedsageligt frø/frugter og insekter, herunder en række spindlere og larver (bl.a. nonne), der betegnes som skadedyr i forstkredse. En anden undersøgelse viser, at 61% af insekterne i føden er skadedyr mod kun 1,4% nytteinsekter. Småfugle blev i en undersøgelse af 373 maver fra sommerhalvåret kun fundet i 6 tilfælde, mens mus forekom i 30 tilfælde! Ungerne fodres i redeperioden næsten 100% med insekter.

Fra november til februar er frø og frugter, især agern, hovedernæringen. Skovskaden kan lagre op til 4 kg agern under sneen, og med et forbrug på 35 gram/dag giver det fødereserver til at klare selv længe perioder med fødemangel.

Til sidst en lille sjov detalje. Mange feltornitologer vil sikkert nikke genkendende til det faktum, at Skovskader krydser skovlysninger enkeltvis, således at den næste fugl først følger, når den foregående er mindst halvvejs over lysningen. Dette mønster menes at være en beskyttelse mod prædation fra rovfugle.

Fordelen ved monografien om Skovskaden er netop, at den indeholder store mængder af originale referencer. Det bevirker dog, at overskueligheden nedsættes. F.eks. er oplysningerne om føden spredt ud på adskillige kapitler. En strammere redaktion, sammenkædet med et mere læsevenligt lay-out, vil helt sikkert gavne denne monografi-serie.

Henning Nøhr

Miljøordbog

Poul B. Heise. 132 sider, illustrerende vignetter, hft. Amtsrådsforeningen i Danmark, 1986. Pris kr. 48,-.

Miljøordbogen »oversætter« flere end 800 tekniske og vanskelige ord fra miljøfeltet. Den henvender sig ifølge forlaget til »alle, som arbejder med miljøspørgsmålet enten fagligt eller af interesse og som gerne vil have miljømæssige fagudtryk oversat – her og nu«.

Ordbogen er blevet til ud fra en række tilsvarende ordlister – bl.a. *Miljøleksikon* (Suenson, 1979), der med sine ca 1000 ord og mere grundige ordforklaring unægtelig falder mere i min smag. Når Miljøordbogen eksempelvis forklarer ordet »Perm« ved »Geologisk periodeangivelse«, kunne man lige så godt have sparet pladsen og i stedet uddybet nogle af de andre forklaringer. Det samme gælder til en vis grad bogens vignetter, der vist først og fremmest tjener til at bryde siderne op. Det skulle vel ikke være nødvendigt i et opslagsværk?

Miljøordbogen har nu også flere fortrin (når bortses fra, at det opgivne telefonnummer på Vestsjællands amtskommune er forkert (!)). Den er handy, og der er gjort meget ud af ikke at dele en ordforklaring over to sider. Endelig er Miljøordbogen selvfølgelig mere ajour end de øvrige ordlister af samme karakter – bl.a. med nye ord inden for affaldsområdet og afsvovlingsproblematikken, ligesom ordet »kratlusker« forklares. Det er ifølge ordbogen et »kollegialt slangord benyttet ved omtale af medarbejdere i de amtskommunale fredningskontorer. Ordet er også brugt som en nedsettende betegnelse for en miljøaktivist«.

Bogen kan alt i alt anbefales til den bredt miljøinteresserende fuglekigger (kratlusker?), specielt hvis denne ikke allerede råder over en af de tidligere publicerede ordlister.

Henrik Wejdling

Bedreigde en karakteristieke vogels in Nederland

Eduard R. Osieck. 132 sider, ca 60 s/h fotos, enkelte kort og tabeller, hft. Nederlandse Vereniging tot bescherming van Vogels, Zeist, 1986. Pris D.fl. 22,50.

Med udgangspunkt i de såkaldte Red Data Books, der beskriver verdens truede dyr og udgives af natur- og fuglebeskyttelsesorganisationerne IUCN og ICBP, er der i en lang række lande produceret nationale lister over truede fugle. Vi har vores egen *Truede danske fugle*, og hollænderne har nu fået deres. Det er en smuk, lille publikation med en ret udførlig omtale af hver af de 57 arter, der er med på listen. Teksten er på hollandsk (med et kort engelsk summary), hvilket dog ikke bør afskrække en dansker med en rimelig portion tyskkundskab.

Der findes ingen standardkriterier for udvælgelsen af arter til de nationale rødlistes. Og hollænderne er

da også gået helt nye og interessante veje, når det gælder udvælgelseskriterier. Begrebet rødliste er udvidet til også at omfatte nogle for landet særligt karakteristiske arter, heriblandt arter, hvor den hollandske ynglebestand eller rastende/overvintrende bestand (også en nyhed) udgør en væsentlig del af den samlede europæiske bestand. Det betyder, at f.eks. Stor Kobbersneppe med 100.000 ynglepar i Holland er med i selvsagnet, ligesom flere andefugle figurerer på listen p.g.a. meget væsentlige træk- og vinterforekomster (Bramgås, Bjergand, Pibeand m.fl.).

En anden kategori omfattes af de arter, som uanset antal har udvist drastisk tilbagegang (mere end en halvering) siden 1960. Det betyder, at en del arter, der stadig må betegnes som almindelige, idet de tæller titusinder af ynglepar, figurerer på listen. Det gælder Agerhøne og Rødben og selv så almindelige spurvefugle som Rødstjert, Sivsanger, Tornsanger og Gulspurv. Med disse kriterier ville Viben, Agerhønen og Sanglærken også opfylde betingelserne i Danmark.

I modsætning til de danske udvælgelseskriterier medtager hollænderne til gengæld ikke en række arter, som er sjældne og kun har en marginal forekomst i landet, f.eks. Rød Glente, Lille Rørvagtel, Pomeransflugl, Dværngmåge, Cettisanger og Cistussanger.

Alt i alt er den hollandske rødliste udtryk for en grundlæggende nytænkning på området. Der lægges mindre vægt på, hvad der er sjældent, set med rent nationale briller, og mere på, hvilke arter, der er hensynskrævende, eller hvor landet i international sammenhæng har et særligt ansvar for at beskytte de pågældende arter. Det må give værdifuld inspiration og grund til overvejelser, når der skal arbejdes med en revision af den danske rødliste.

Tommy Dybbro

Kvismaren – och fåglarna

Jan Sondell (red.). 25 år med Kvismaren Fågelstation. 128 sider, 55 fotos, tegninger. Föreningen Kvismaren Fågelstation, 1985. Pris Skr. 57 incl. porto (bestilles fra: Kvismaren Fågelstation, Hidinsta, S-705 90 Örebro, giro 56 53 62 – 1).

Med dette jubilæumsskrift markeres 25 års virksomhed ved Kvismaren Fuglestation – den første indlandsstation i Sverige. Bogen giver en god beskrivelse af baggrunden for det flotte jubilæum, og en gennemlæsning afslører hurtigt, at netop Kvismaren i mere end én forstand er en central lokalitet i svensk ornitologi.

Siden det første kendte ornitologiske besøg i juni 1919 har lokaliteten været legendarisk og et yndet ekskursionsmål. Det Kvismaren, der eksisterer i dag, er kun rest af forudms storhed. I slutningen af 1800-tallet blev der foretaget en drastisk vandstands-sænkning af den dengang store slettesø. Skiftende ge-

nerationer af ornitologer har valgfartet til området og præcist beskrevet den stadige naturforarmning, der er det uundgåelige resultat af et sådant indgreb. De første besøgende så et udstrakt kærrområde, hvor store skarer af Sædgæs, Sangsvaner og tusinder af ænder rastede under forårets oversvømmelser, når søen blev gendannet for en stund. Opdyrking af randområderne og tilgroning med især tagrør var næste led i udviklingen. Rørdrum blev en af de nye attraktioner. Så længe afgræsning var tilstrækkelig intensiv fandtes stadig åbne arealer og frie vandflader, men efterhånden fortsatte tilgroning med opvækst af buske og træer, – og Grøshoppesanger blev et nyt tur-mål. Siden blev afvandingskanalen oprenset og udvidet, og næsten samtidigt begyndte de første inddigninger. Et restaureringsprojekt i de seneste år har nu genskabt dele af vådområdet. Forårsoversvømmelser er igen blevet en del af Kvismarens årscyklus – omend nu ad kunstig vej og efter nøje planlægning. Naturen er så at sige kommet under kontrol, hvilket i stigende grad er vilkårene for mange områder. Projektet ved Kvismaren virker i den sammenhæng velgennemtænkt og er på mange måder en pionerindsats, hvis erfaringer vil kunne udnyttes andre steder.

Æren for disse dygtigt gennemførte aktiviteter må helt og holdent tilskrives Kvismarens Fuglestation. Beretningen om de 25 års virksomhed er stimulerende læsning om hvordan en lille gruppe personer opbygger en seriøs feltstation. En imponerende liste over 91 målrettede studier (der alle er publicerede under en eller anden form) opremses for perioden. Den omfatter alt fra årlig inventering af Gråkragebestanden (siden 1964), detaljerede studier af ynglebiologien hos Drosselrørsanger, til mere gængse aktiviteter som ringmærkning (ca 175.000 fugle mærket) og ankomstdatoer for trækfugle. Det, der især imponerer, er evnen til at køre projekter på almindelige arter over lange åremål. Man spørger uvilkårligt hvordan noget sådant overhovedet kan lade sig gøre. Svaret er enkelt: Entusiastisk, frivilligt arbejde i rigelig mængde og en støtteforening med 400 personer, der kan sikre, at helt basale udgifter dækkes. En række projekter sker i dag i samarbejde med etablerede forskningsinstitutioner, f.eks. universiteter, ligesom

restaureringsprojektet finansieres ved tilskud fra offentlige myndigheder. Enhver, der er aktiv omkring en dansk feltstation, kan hente megen inspiration.

5-10 stationer som Kvismaren ved danske lokaliteter (eller en i hver lokalafdeling?) er naturligvis ønsketænkning – men hvilken faglig styrke, hvis foreningen blot havde et par stykker. Hvilken lokalafdeling kommer først?

Uffe Gjol Sørensen

Waterlogged Wealth

E. Maltby. *Why Waste the World's Wet Places?* 200 sider, s/h fotografier, kort og tabeller, hft. Earthscan, 1986. Pris £ 3,95. Bestilles hos Earthscan, 3 Endsleigh Street, London WC1H 0DD, England.

Why waste the world's wet places? spørges der i undertitlen i denne nyudgivelse fra Earthscan, en international nyheds- og informationsinstitution for miljø- og udviklingsspørgsmål. Med hurtige spring mellem verdens forskelligeartede vådområder anskueliggør Edward Maltby det både økonomisk og økologisk set tåbelige i at dræne, opfylde, inddæmme og udgrave vådområder, og giver os samtidig kontante argumenter for at bevare dem.

Vådområderne er blandt de mest produktive økologiske systemer og kan og bør udnyttes som sådanne. Enten direkte, gennem en planteproduktion (f.eks. ris eller sagopalmer) eller indirekte, hvis vådområdet optræder som grundlag i et fødenet, hvor man kan udnytte den høje produktivitet ved tamdyrshold, fiskeri, jagt og rekreative aktiviteter. De store vådområder langs Senegal-floden, Niger-floden, Nilen og Kafue-floden i Afrika udgør eksistensgrundlaget for kolossale mængder tamdyr og vilde dyr, der er afhængige af sæsonvise oversvømmelser. Her vil hydroelektriske dæmninger være økologisk katastrofale, og for hundredetusinder af mennesker også økonomisk katastrofale.

Vores eget måske vigtigste vådområde, Vadehavet, omfatter eksempelvis det samlede gydeområde for Nordsøsilden, hvorfor det ud fra samme argumentation bør nyde højeste beskyttelse, *også* af økonomiske grunde.

Bogen er bygget op af sådanne kortfattede eksempler, under overskrifter som *Wetlands and people*, *Types of wetlands*, *Wetlands and water quality*, *The threatened landscape*, *Politics, people and foreign aid* m.fl. Teksten er letlæst, journalistisk, og muliggør, at bogen læses med udbytte også i toget eller i en ledig stund derhjemme.

I tråd med ånden og hensigten i Ramsarkonventionen og andre internationale bestræbelser på at bevare vådområderne inspirerer denne meget billige bog til et fortsat arbejde for bevaringen af alle verdens vådområder.

Steffen Brøgger-Jensen

Birds of Scotland

Valerie M. Thom. 382 sider, udbredelseskort, fotografier og stregtegninger, indb. T. & A. D. Poyser, Calton, 1986. Pris £ 24,00.

Bogen afløser Baxter og Rintouls *Birds of Scotland* fra 1953. Den er udgivet i samarbejde med Scottish Ornithologists Club, og bliver dermed den officielle beskrivelse af Skotlands fugleliv fra 1953 til 1985.

Det første afsnit indeholder en række meget interessante og veldisponerede oversigtsartikler over Skotlands fugle-geografi samt kapitler om udviklingen i fuglestudierne, fugle- og biotopsbeskyttelse, de sidste årtiers ændringer i fuglelivet m.v. Bogens andet afsnit er en grundig beskrivelse af de enkelte arters forekomst med tydelige og instruktive udbredelseskort. De nyeste data er indarbejdet i beskrivelsen af arterne, forekomsterne og leveforholdene for fuglene i Skotland, således at man foruden meget spændende skildringer af fuglenes forekomst i landet får et indtryk af hvilken enorm viden, der i dag foreligger om Skotlands fugleliv.

Bogen behandler den uhyre datamængde, der foreligger om Skotlands fugleliv, på en meget kompetent måde. Den er uundværlig for alle ornitologer, der skal til Skotland eller har brug for oplysninger om vore nabolandes fugleliv, i forskningsøjemed eller af almen interesse.

Lorenz Ferdinand

Watching Birds in Ireland

Clive Hutchinson. Guide to the best places to watch birds in Ireland. 144 sider, kort og s/h fotos, hft. Country House, 1986. Pris IR £ 4,95. Kan købes hos DOF-Salg.

Undertitlen på denne bog forleder en til at tro, at indholdet kun dækker en beskrivelse af Irlands bedste fuglelokaliteter. Over 30 sider bruges dog på en elementær indføring i »kunsten« at se på fugle, f.eks. valg af kikkert, påklædning og noget om forskellige

slags undersøgelser. Informationsværdien af disse sider er noget ujævn.

Resten af bogen er helliget beskrivelser af gode fuglelokaliteter og deres fugleliv. Ikke mindre end 323 lokaliteter er nævnt. Langt de fleste er meget summarisk omtalt, og oftest får man ikke at vide, hvorfor man bedst iagttager fuglelivet, samt hvordan man overhovedet kommer til den nævnte lokalitet. Bogen kort viser kun lokaliteternes placering i de irske counties. Fuglelivet er ligeledes meget sparsomt omtalt.

På omslaget kan man læse, at bogen er beregnet for begyndere, men netop begyndere vil have brug for mere detaljerede oplysninger om, hvordan man finder en fuglelokalitet. Alt i alt må bogen betegnes som noget overfladisk, men i mangel af bedre kan man selvfølgelig have en vis glæde af den, hvis man agter sig en tur til Irland.

Leif Schack-Nielsen

Naturfotografie 86/87

Fritz Pölkling (red.). A Yearbook. 160 sider, 200 farvefotos, indb. Kilda-Verlag, Greven, 1986. Distribution i Danmark: Tysk Bogimport, Vester Voldgade 83, 1552 København V. Pris DM 49,50.

Dette er andet bind i en planlagt række af naturfotografieringsårbøger. Ifølge forordet er formålet at give inspiration til naturfotografer ved at vise udenlandske kollegers præstationer. Dette formål lever bogen absolut op til. De mange mesterskud ledsages af en sparsom tekst om fotograf, motiv og anvendt udstyr på 8 sprog.

Motiverne er væsentligst fugle, og vel at mærke ikke bare kedelige portrætter, men i stor udstrækning adfærds- og actionbilleder af høj teknisk standard. De øvrige motiver er ligeligt fordelt mellem planter, landskaber og diverse dyregrupper. Disse er ligesom fuglemotiverne næsten udelukkende hentet fra den nordlige halvkugle. Endelig er der et separat afsnit med billeder af fotografer i aktion, ledsaget af for korte tekster.

Fotograferne er rekrutteret fra 16 lande, men med overvægt af tyskere. Til gengæld er kun én svensker og ingen danskere repræsenteret. Er vi da så meget ringere herhjemme? Næppe, fotograflisten afspejler snarere, hvem der har fulgt opfordringen til at indsende billeder. Denne opfordring gives hermed videre (publicerede billeder honoreres, se nærmere i bogen).

Søger man billeder af, eller holdninger til, den tiltagende naturdestruktion, er dette ikke bogen. Derimod vil jeg anbefale den for folk, der kan lide smukke billeder i nydeligt tryk og layout, samt som inspirationskilde for naturfotografer.

Jens Dahl Mikkelsen